

3. Ремарчук В. М. «Социальные технологии» как инструмент разрушения современной государственности [Электронный ресурс] / В. М. Ремарчук. – Режим доступа: <http://nic-pnb.ru/analytics/sotsialnye-tehnologii-kak-instrument-razrusheniya/>

4. Рущенко І. Підривні соціальні технології в структурі гібридної війни [Електронний ресурс] / І. Рущенко. – Режим доступа: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/315/RUSHCHENKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Магда Е. В. Гибридная война: выжить и победить [Текст] / Е. В. Магда. – Х.: Виват, 2015. – 320 с.

6. Дзялошинский И. Б. Манипулятивные технологии СМИ [Электронный ресурс] / И. Б. Дзялошинский; учебно-методическое пособие. – М., 2006. – Режим доступа: <http://gigabaza.ru/doc/72658.html>

7. Сазонов К. Европа! Это станет не только нашей войной [Электронный ресурс]: статья / К. Сазонов. – Режим доступа: <http://politinfo.com.ua/stop-war/5407-evropa-eto-stanet-ne-tolko-nashej-vojnoj-zhyostkaya-rech-ukraynskogo-zhurnalysta-na-forume-v-polshe-sdelala-bolshe-chem-uslylyya-pravystelstvennoj-delegatsyy.html>

8. Иванов В. Ф. Социология массовой коммуникации: Навч. посіб. [Электронный ресурс] / Валерий Феликсович Иванов. – Черкаси: Вид-во ЧДУ, 2003. – Режим доступа: <http://viysko.com.ua/weunitedukraine/navchy-ty-sya-proty-stoyaty-propagandi-proty-vny-ka/>

References

1. Cyuryupa M. V. Osnovy suchasnoyi politologiyi [Tekst]: pidruchnyk dlya studentiv / M. V. Cyuryupa. – К.: Kondor, 2009. – 354 s.

2. Grycyk Yu. Vijnna po-novomu [Elektronnyj resurs] / Yuriy Grycyk // Ekspres. – 2015. – 9 kvitnya. – Rezhym dostupu: <http://stratcom.co.ua/sotsiologiya-yak-zbroya-informatsijno-psihologichnogo-vplivu/>

3. Remarchuk V. M. «Socjalnye tehnologii» kak instrument razrusheniya sovremennoj gosudarstvennosti [Elektronnyj resurs] / V. M. Remarchuk. – Rezhym dostupu: <http://nic-pnb.ru/analytics/sotsialnye-tehnologii-kak-instrument-razrusheniya/>

4. Rushhenko I. Pidryvni socialni tehnologii v strukturi gibrydnoyi vijny [Elektronnyj resurs] / I. Rushhenko. – Rezhym dostupu: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/315/RUSHCHENKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Magda E. V. Gibridnaya vojna: vyzhyt i pobedyt [Tekst] / E. V. Magda. – Х.: Vivat, 2015. – 320 s.

6. Dzialoshinskij I. B. Manipuljativnye tehnologii SMI [Elektronnyj resurs] / I. B. Dzialoshinskij; uchebno-metodicheskoe posobie. – М., 2006. – Rezhym dostupu: <http://gigabaza.ru/doc/72658.html>

7. Sazonov K. Evropa! Eto stanet ne tolko nashej vojnoj [Elektronnyj resurs] / K. Sazonov. – Rezhym dostupu: <http://politinfo.com.ua/stop-war/5407-evropa-eto-stanet-ne-tolko-nashej-vojnoj-zhyostkaya-rech-ukraynskogo-zhurnalysta-na-forume-v-polshe-sdelala-bolshe-chem-uslylyya-pravystelstvennoj-delegatsyy.html>

8. Ivanov V. F. Sociologiya masovoyi komunikaciyi: Navch. posib. [Elektronnyj resurs] / Valerij Feliksovich Ivanov. – Cherkasy: Vyd-vo ChDU, 2003. – Rezhym dostupu: <http://viysko.com.ua/weunitedukraine/navchy-ty-sya-proty-stoyaty-propagandi-proty-vny-ka/>

Komarchuk A. A., post-graduate student of the Department of political science of Mykolaiv National University of name V. O. Sukhomlynsky (Ukraine, Mykolaiv), Komarchuk2012@yandex.com

The destructive political and social technologies within the structure of a hybrid war

Hybrid methods of conventional war received an entirely new colouring in the form of modernized armed conflicts of modernity. The inability to prosecute the aggressors and maximum success in the achievement of the set goals of a political nature made a hybrid war, one of the main tools for solving conflicts in the geopolitical space. The most influential country in the world nowadays apply this tool that encourages the world community to take decisive action regarding the settlement of this question. And unfortunately in-depth study of the phenomenon of hybrid aggression started not so long ago and so a specific fixation in the legal norms or the definition on a scientific level does not exist. This fact enables the aggressor to act with virtual impunity. And with the help of political and social technologies of a destructive nature are being developed and implemented in the life of the main stages of the hybrid war. But given the realities of today there is a need for detailed study of all possible technologies applied in the framework of a hybrid war aimed at the destruction of the enemy state without the use of a military front.

Keywords: hybrid warfare, the country is a target, destructive technology, Subversion, geopolitics, destabilization.

***

УДК 141.72

Конціца Г.,
аспірантка кафедри теорії та історії
політичної науки, Львівський національний
університет ім. Івана Франка
(Україна, Львів), delfina56@tlen.pl

КОНЦЕПЦІЯ «ЖІНОЦЕНТРИЗМУ» ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА «ДРУГОЇ ХВИЛІ» ФЕМІНІЗМУ

Висвітлено теоретичний зміст феміністичних процесів від 60-х рр. ХХ ст., коли жіночі рухи стали домінувати як політичне явище. Проаналізовано зміст праці ідеолога фемінізму С. де Бовуар «Друга стаття», поява якої привела до змін у самому жіночому русі та зроблено висновок, що питання жіноцетризму у «другій хвилі» фемінізму пов'язане з активізацією гендерної проблематики, передовсім у політичному житті.

Ключові слова: «друга хвиля» фемінізму, жіноцетризм, С. де Бовуар, жіночі рухи.

Глобальні зміни у світовій політиці від 60-х р. ХХ ст. активізували жіночі рухи на усіх континентах. Особливо потужним стає феміністичний рух у США, де він відроджується під впливом виступів суспільності за громадянські права. У руслі цієї течії жінки починають вимагати економічної рівності з чоловіками, ставлять завдання перед державними структурами легалізувати аборти, добиваються внесення змін до закону про розлучення тощо. Однак, характерною особливістю феміністського руху цього періоду стала його розрізненість, оскільки національні жіночі організації ставили перед собою такий комплекс завдань, який впливав із нагальних потреб їх держав [2, с. 690].

У теоретичному контексті зазначаємо, що у тих же 60-х рр. ХХ ст. фемінізм став домінувати і як політичне явище. (Термін «феміністичний» почали вперше вживати у ХІХ ст., як медичний термін, який служив для означення «фемінізації чоловіків» або «маскулінізації жінок» [3, с. 247], а дефініція «друга хвиля» фемінізму була впроваджена Марш Вейман Ліа (Marsh Weiman Lear) щодо формції груп, які виступили за звільнення жінок у США, Великобританії і Німеччині).

У рамках «другої хвилі» фемінізму теоретичною підставою руху став жіноцетризм, який пов'язували із політичною, громадською, соціальною активністю жінок.

Із західних дослідників проблеми жіноцетризму зачіпали Е. Хейвуд, М. Хумм [3; 4], правові аспекти сучасних жіночих рухів на Заході та в Польщі дістали сучасні оцінки в публікаціях К. Швагерчак [5]. З українських дослідників нами розглядалася синтеза Львівського професора політології А. Романюка [1]. Однак проблема потребує свого концептуального вирішення. Передовсім у тому, щоби прив'язати феміністичний рух «другої хвилі» та його теоретичні підстави означені Сімоною де Бовуар, Бетті Фрідан, Кейт Міллет до новітніх тенденцій жіночих рухів, передовсім у суспільно-політичному вимірі, сучасного розуміння гендерних процесів та їх розв'язання, поєднання реформістських та революційних стратегій у фемінізмі. Такі завдання ставить перед собою дана стаття.

Більшість дослідників пов'язує актуалізацію жіночого руху на новому етапі з ліворадикальними протестами кінця 1960-х – початку 1970-х рр. При цьому особливо наголошують на студентських виступах, зокрема у Франції. Окремі дослідники зазначають, що визначальним елементом «другої хвилі» фемінізму стала боротьба

не лише за правову, а за фактичну рівність жінок: у політичній площині вона пов'язувалася з можливістю обиратися в органи державної влади та самоуправління, можливостями політичної самореалізації та ін.

Особливо новими імпульсами визначався американський жіночий рух на який вплинули розчарування пов'язані з діями політичного руху за громадянські права, виступів за мир, у зв'язку з війною у В'єтнамі, і в академічних організаціях – студенти за демократичне суспільство (Students for the Democratic Society). Це привело жінок до творення власних груп, які можна окреслити як структури – «збурення свідомості».

Мотивом цієї активності було гасло «то що є особистим, є політичним». Сара Еванс стверджує, що на цьому шляху (від руху за громадянські права до руху за звільнення жінок) «друга хвиля» крокує слідами «першої хвилі», яка також розпочалася боротьбою за рівність рас, виконуючи, як видно, роль основи для обидвох хвиль фемінізму [4, s. 46].

Головною відмінністю у теоретичній сфері «другої хвилі» фемінізму став перехід від фази мінімізації відмінностей між статями до стратегічної концепції жіноцетризму. Від першої половини 1980-х рр. фемінізм «другої хвилі» був заангажований у широкий рух егалітаризму (егалітаризм у сім'ї визначав рівні права подружжя на самореалізацію – Г. К.), який базувався на плюралістичному розумінні змісту та ефектів утисків унаслідок статевих поділів. «Друга хвиля» фемінізму була націлена на глибокі суспільні зміни; її ціллю стала фемінізація світу, насичення цивілізації численними цінностями, пов'язаними з жіноцю [4, s. 46].

Проблема жіноцетризму у «другій хвилі» фемінізму пов'язана з активізацією жіночої проблематики, передовсім у політичному житті. Зокрема, Е. Хейвуд вважає, що до 1960-х рр. суспільні поділи у зв'язку з критеріями статі були мало підтримуваними, а тому не стільки важливими з політичного пункту бачення. Якщо назагал вивчали різні суспільні ролі, економічні чи політичні жінок і чоловіків, то трактували їх зазвичай як «натуральні», а через це «неунікнені». Наприклад, зазначає Е. Хейвуд, чоловіки і більшість жінок погоджувалися, що до певного рівня функціонуючий у суспільстві поділ праці на «чоловічо-жіночий» залишився накинутим через прості біологічні факти: жінки краще пристосовані до життя в домі і ведення домашнього господарства оскільки «можуть народжувати і виховувати дітей своїм молоком»; в той час як фізична сила чоловіків виявляється у роботі поза домом, а згодом і в публічній сфері.

Конвенційна політична теорія (протестна участь громадян, що виявлялася в захисті власних інтересів дозволеними законодавством методами боротьби – Г. К.), відіграла певну роль у підтримці таких переконань, ігноруючи зазвичай усілякі поділи, які обумовлювалися критеріями статі. Можна стверджувати, зазначає Е. Хейвуд, – фемінізм очолив «мобілізацію», які традиційно функціонували в рамках політичної теорії, бо «цілі покоління чоловіків – мислителів, приймаючи привілеї і владу, яка не особливо цінилася їхньою статтю, уперто втримували жінок поза проблемами, які стосувалися політики» [3, s. 248].

Теоретичною основою нового етапу фемінізму у 60-х роках ХХ ст. стала робота французької письменниці і філософа, ідеолога фемінізму С. де Бовуар (1908–

1986 рр.) «Друга стаття». Хоча праця була написана і надрукована ще у 1949 році, твір прийнято розглядати як фундаментальну основу феміністичного руху; концептуально робота творить основу нової ідеології у сприйнятті жінки в суспільстві і приватному житті – ідеологію жіноцетризму. Окремі дослідники вважають, що саме ця робота стала основою для появи фемінізму «другої хвилі». С. де Бовуар, як представниця екзистенціалізму у філософії поділяла погляди Жан-Поля Сартра, які й представила у «Другій статі». Зупинимось докладніше на фундаментальних засадах праці.

Перша частина роботи «Доля» складається із трьох розділів. У першому розділі С. де Бовуар порівнює фізіологію чоловіка і жінки, стверджуючи, що «жінки слабші від чоловіків». У другому розділі «Точка зору психоаналізу» вона розглядає теорії Зигмунда Фрейда і Альфреда Адлера, відкидаючи їх у зв'язку з тим, що дослідження еротизму, які, на її думку, є стержневими, у контексті сприйняття «другої статі» виходять за рамки можливостей психоаналізу. Третій розділ «Точка зору історичного матеріалізму» присвячений роботі Фрідріха Енгельса «Походження сім'ї, приватної власності і держави». С. де Бовуар відкидає тезу класика про «велику історичну поразку жіночої статі» після винайдення бронзи і появи приватної власності [6].

У другій частині «Історія» С. де Бовуар розглядає два чинники, які можуть покращити становище жінки: участь у виробництві і свобода від репродуктивного рабства. Основні положення автор виклала у висновках: материнство залишає жінку «прикованою до свого тіла» як тварину, і дозволяє чоловікам домінувати над нею і природою; чоловік має перевагу завдяки своїй трансцендентності, а імманентність властива жінкам; корінь пригнічення жінки в бажанні чоловіків зберегти і продовжити свій рід; за винятком німецької традиції, християнство і духовенство діяло в інтересах підкорення жінки. С. де Бовуар критикує кодекс Наполеона, який, на її думку, затримав емансипацію жінок, а зміни у фемінізмі пов'язує з діяльністю таких особистостей як Роза Люксембург і Марі Кюрі.

У третій частині «Міфи» розглянуто «вічні розчарування» жінки, переважно з чоловічої точки зору; зазначено, що жінка допомагає чоловіку відкрити йому себе самого, а жінки «стануть повноцінними людськими істотами», коли чоловіки дадуть їм свободу [6].

Другий том називається «Життя жінки». У першому розділі «Дитинство» С. де Бовуар стверджує, що дівчинка немає ніякого вродженого «материнського інстинкту», оскільки частину роботи по дому виконують хлопчики, а дівчат просять робити цю ж саму роботу. У другому розділі «Дівчина» описано способи, якими дівчата у пізньому підлітковому віці сприймають свою «жіночість». У третьому розділі «Прилучення до тасмичної сексу» автор висвітлила сексуальні відносини з чоловіками, де, на її думку, наслідки першого з цих переживань впливають на все життя жінки. У четвертому розділі «Лесбійка» описано сексуальні стосунки між жінками, які, як вказує С. де Бовуар, суспільство вважає «забороненим шляхом».

У другій частині «Становище жінки у суспільстві» здійснено наступні висновки: п'ятий розділ «Заміжня жінка» – С. де Бовуар демонструє свої негативні думки щодо шлюбу; шостий розділ – «Мати» – виправдовує практику абортів, стверджує, що медичні аборти несуть

мало ризику для матері і підкреслює важке становище сімей і дітей, народжених у непридатних для цього умовах; С. де Бовуар зазначає, що католицька церква не може стверджувати: душі ненароджених немовлят не потрапляють у рай із-за відсутності хрещення, тому що це суперечило би постулатам церкви; питання про аборти, на її думку, не є питанням моралі, а питанням «чоловічого садизму» по відношенню до жінки; у сьомому розділі «Світська жінка» С. де Бовуар описує одяг жінки та її подруг, відносини зі священниками, лікарями, знаменитостями і коханцями: «усе це життя подібне до втечі, але ніяким чином не дозволяє жінці розпоряджатися своєю долею»; у восьмому розділі «Проститутки і гетери» автор зазначає, що на відміну від проститутки, гетера і куртизанка можуть досягнути визнання як особистість; у дев'ятому розділі «Від зрілості до старості» С. де Бовуар зазначає, що коли жінка погоджується з процесом старіння, – їй залишається прожити майже половину дорослого життя без надії на майбутнє; у десятому розділі «Ситуація і характер жінки» С. де Бовуар переконує, що жінка може бути активною, ефективною і спокійною не менше ніж чоловік [6].

У третій частині «У пошуках смислу життя» автор представляє нарцистичні жіночі натури, які мають зайнятись театральною кар'єрою (розділ одинадцятий «Самозакохана жінка»); висвітлює проблеми жінок у шлюбі і поза ним (розділ дванадцятий «Закохана»); розповідає про відомих жінок здатних поєднувати релігійність, любов, самозакоханість, які, на її думку, сумісні з активним і незалежним життям (розділ тринадцятий «Богошукачка»).

Четверта частина «До визволення» складається із одного розділу і заключення. У чотирнадцятому розділі «Незалежна жінка» висунуто наступні положення: садизму і мазохізму можна уникнути лише при рівності статей; до сих пір жінки були втрачені для людства; в особистих і суспільних інтересах надати жінці можливість для самореалізації. У заключному розділі С. де Бовуар представляє майбутнє, коли чоловіки і жінки будуть рівними, кидаючи репліку – «Жовтнева революція обіцяла», але так і не здійснила [6].

Філософська доктрина фемінізму С. де Бовуар, стала не лише предметом наукових дискусій та обговорень, але й вела до змін у самому жіночому русі, визначивши його новий етап. Цей етап пов'язаний з розвитком жіночоцентризму у його глобальному вимірі.

Значну роль в окресленні феміністичної думки в рамках «другої хвилі» відіграло видання в 1963 році праці «Жіноча містика» авторства Бетті Фрідан (Betty Friedan) в якому вона порушила проблему, яку назвала питанням «без назви» [1, с. 181]. Ця проблема наповнювалася почуттям фрустрації і незадоволення, яке було властивим для численного грона жінок і виникло від зведення їх до ролі домашніх господинь і мам. Однак, феміністки «другої хвилі» були свідомі того, що досягнення жінками політичних і громадянських прав не розв'яже жіночого питання. Водночас, ідеї і аргументи, які піднімали феміністки ставали щораз радикальнішими, а подекуди і революційними. Такі книги як «Політика статі» («Sexual Politics») (1970) К. Міллетт (Kate Millett). К. Міллетт – американська феміністка, письменник, педагог, художник. Книги К. Міллетт присвячені проблемам прав людини, громадянської активності, фемінізму й сексуальності та

ін. [7], або ж «Жінка євнух» (1970) написана Жермен Грір (Germaine Greer). Ж. Грір – австралійська письменниця, учена, журналістка і дослідниця ранньої сучасної англійської літератури, визначна феміністка кінця ХХ століття. На думку Ж. Грір метою руху за права жінок повинно бути не стільки досягнення рівності з чоловіками, скільки боротьба жінок за право самим визначати свої цінності, самим встановлювати свої пріоритети і самим вирішувати свою долю. Рівність вона вважає простою асиміляцією змінити бачення жіночих проблем, які до цих пір вважалися «політичними» [8]. Окрім політичного контексту фемінізму його активістки все більше почали зосереджувати увагу на особистісних, психологічних і ставевих аспектах утисків жінки.

Таким чином, фемінізм «другої хвилі» прагнув не лише до політичної емансипації жінок до «визволення жінки», яке знаходило своє підтвердження в ідеях зростаючого Руху визволення жінок (Women's Liberation Movement). Поставленої мети не можна було досягнути лише шляхом політичних реформ чи навіть завдяки змінам у правовому законодавстві – вважали феміністки, – а лише завдяки сформульованим радикальним завданням, чи навіть революційному процесові суспільних змін [3, с. 249].

Від кінця 60-х років – початку 70-х років ХХ століття фемінізм розвивався як окрема суспільна течія і цей етап став часом кристалізації його ідеології, ідеї якої базувалися на фундаментальних засадах конвенційної політичної думки. Саме у цей період було впроваджено до дискурсу поняття культурної статі (gender) і витворено нові підходи до перспектив розвитку культурної статі, яка стала істотною проблемою у багатьох академічних дисциплінах, а тематика культурної статі міцно увійшла у публічне життя.

Гендерна проблема була пов'язана не лише з політичним дискурсом, а вимагала, передовсім свого правового вирішення. Не випадково, польська дослідниця правових аспектів фемінізму Катажина Швагерчак стверджує, що дискримінація за статевою ознакою – це проблема, яка після значного періоду її ігнорування нарешті має бути врегульована як на рівні європейської спільноти, так і у міжнародній площині. Більшість правових актів, які стосуються цієї проблематики, – на думку дослідниці, – містять лише елементарні висловлювання на зразок: «гарантується рівність» або «забороняється будь-яка дискримінація» [5, с. 272].

Тобто, у правовому контексті, незважаючи на існування ряду деталізованих форм щодо вирішення «жіночої проблематики», поки що не повсталала цілісна нормативна концепція рівності, яку потрібно зреалізувати. У суспільній свідомості ця сфера і надалі існує як «домена репрезентанток феміністичних поглядів», яка однозначно інтерпретується як спроба доведення факту невинної дискримінації жінок. Такий погляд є помилковим. Адже сьгодні статева рівність – це рівне виявлення, звільнення і участь обох статей в усіх сферах публічного і приватного життя (...) це протилежність нерівності статей, а не невизнання різниць між статями. Таке розуміння рівності було найповніше відображене у діючій відповідно до політики Організації Об'єднаних Націй і Європейських Співтовариств стратегії Gender Mainstreaming [5, с. 272–273].

Нині стратегія Gender Mainstreaming нерозривно пов'язана з усім жіночим рухом та його напрямками

і спробами здійснення змін щодо його ролі і місця у суспільстві. Назагал вона пов'язана з двома фундаментальними підходами: по-перше, що жінки знаходяться в упослідженій ситуації у суспільстві, яка впливає та обумовлена історією трактування їхньої статі, по-друге – дискримінація жінок може і мусить бути ліквідована. Фемінізм «другої хвилі» характеризувався відмінностями як у контексті різнонаціональному, так і відмінностями поглядів, і політичних становищ. Водночас, жіночий рух на етапі «другої хвилі» вже не прагнув до досягнення таких цілей, як здобуття жінками виборчих прав чи встановлення рівного доступу до освіти, участь жінок у виборчих органах та урядових структурах.

«Друга хвиля» породила вимоги збільшення числа жінок, які займають високі позиції у публічному житті, ліквідації «реструкційних» чи «понижуючих» приписів, таких наприклад, які окреслюють навіть одяг, який повинні носити жінки. Традиційними залишилися вимоги легалізації абортів, відміни численних обмежень щодо прав жінок в оплаті праці, зайнятості, соціальних виплат тощо. Тому можемо стверджувати, що в рамках «другої хвилі» феміністки обрали як революційні, так і реформістські політичні стратегії, а їх теорія еволюціонувала, черпаючи для себе сили з різних політичних традицій та і загальноцивілізаційних вартостей [3, s. 147–148].

Назагал, теоретичною основою «другої хвилі» фемінізму став «жіночоцентризм», який визначався політико-правовими вимогами, творенням у суспільстві нового сприйняття культури статі, новою гендерною культурою.

Список використаних джерел

1. Романюк А. С. Історія західних політичних вчень: Політичні доктрини XX – початку XXI ст.: Навч. посіб. / А. С. Романюк. – К.: Знання, 2011. – 255 с.
2. Соломін О. А. Фемінізм // Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бобкіна, В. П. Горбатюк. – 2-е вид., доп. і переробл. – К.: Генеза, 2004. – 689 с.
3. Heywood A. Ideologie polityczne. Wprowadzenie / tłum. M. Habura, N. Orłowska, D. Stasiak. – Warszawa: Wyd. Naukowe IPN, 2007. – 371 s.
4. Humm M. Słownik teorii feminizmu. Z języka angielskiego przełożyli: Bożena Umińska i Jarosław Mikos. – Warszawa: Semper, 1993. – 790 s.
5. Szwiagierczak K. Zasada niedyskryminacji ze względu na płeć jako niezbędny warunek przestrzegania praw człowieka i budowania społeczeństwa obywatelskiego Gender Mainstreaming // Wzmocnienie niezawisłości sędziowskiej w Polsce i na Ukrainie w dobie przemian. Zagadnienia teorii i praktyki / Redakcja: Maria Joanna Gondek, Andrij Kosyło, Robert Pelewicz. – Luck, 2008. – S.272–278.
6. Інтернет-ресурс: <https://ru.wikipedia.org>
7. Інтернет-ресурс: <https://en.wikipedia.org/wiki/kate-millett>
8. Інтернет-ресурс: <https://fem.books.livejournal.com/1295351.html>.

References

1. Romaniuk A. S. Istorija zachidnykh politycznykh vchen: Polityczni doktryny XX – poczatku XXI st.: navcz.posib. / A. S. Romaniuk. – K.: Znannie, 2011. – 255 s.
2. Solomin O. A. Feminizm // Politologicznyj encyklopedycznyj słownik / Uporiadnyk V. P. Gorbatenko; za red. J. S. Szemszczenka, V. D. Bobkina, V. P. Gorbatenka. – 2-e vyd., dop i pererobl. – K.: Geneza, 2004. – 689 s.
3. Heywood A. Ideologie polityczne. Wprowadzenie / tłum. M. Habura, N. Orłowska, D. Stasiak. – Warszawa: Wyd. Naukowe IPN, 2007. – 371 s.
4. Humm M. Słownik teorii feminizmu. Z języka angielskiego przełożyli: Bożena Umińska i Jarosław Mikos. – Warszawa: Semper, 1993. – 790 s.
5. Szwiagierczak K. Zasada niedyskryminacji ze względu na płeć jako niezbędny warunek przestrzegania praw człowieka i budowania

społeczeństwa obywatelskiego Gender Mainstreaming // Wzmocnienie niezawisłości sędziowskiej w Polsce i na Ukrainie w dobie przemian. Zagadnienia teorii i praktyki / Redakcja: Maria Joanna Gondek, Andrij Kosyło, Robert Pelewicz. – Luck, 2008. – S.272–278.

6. Internet-resurs: <https://ru.wikipedia.org>

7. Internet-resurs: <https://en.wikipedia.org/wiki/kate-millett>

8. Internet-resurs: <https://fem.books.livejournal.com/1295351.htm>

Koncicka G., graduate student of department of theory and history of political science of the Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine, Lviv), delfna56@tlen.pl

Conception of «woman centrism» as theoretical basis of the «second wave» of feminism

Theoretical maintenance of feminism processes is reflected from the 60th of the XX century, when woman motions began to prevail as the political phenomenon. Maintenance of work of the ideologist of feminism Simone de Beauvoir «Second sex», appearance of which led to changes in woman movement, is analysed. The conclusion is made that the question of «women centrism» in the «second wave» of feminism is related to activation of gender problems, foremost in political life.

Keywords: the «second wave» of feminism, «women centrism», Simone de Beauvoir, woman movements.

* * *

УДК 323.22:316.4

Литвиненко І. І.,
кандидат політичних наук, завідувач кафедри
суспільних дисциплін, Черкаський факультет
Національного університету «Одеська юридична
академія» (Україна, Черкаси), irinlevchu@yandex.ru

ДИНАМІЧНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ПОРЯДОК В УМОВАХ РАДИКАЛЬНИХ ЗМІН СУСПІЛЬСТВА

Сучасні теорії соціального порядку все більшою мірою базуються на уявленні про соціальний порядок як результат постійного відновлення динамічної рівноваги. Особливо складним, а тому і особливо нагальним і важливим є завдання відновлення такої суспільної рівноваги і соціального порядку в умовах радикальних соціальних змін.

Саме у легітимізаційних процесах соціальний порядок набуває необхідного характеру збалансованості необхідних змін і збереження тих параметрів, які забезпечують самоідентичність певного суспільства. Таким чином, соціальний порядок виступає хоча й надзвичайно важливим, але все ж засобом динамічного відтворення суспільної самоідентичності, а така самоідентичність реалізується прямо через легітимізаційні механізми, тобто процедуру визнання громадянами. Не соціальний порядок є причиною легітимізації, але навпаки – легітимізація визначає той тип соціального порядку, який найкраще забезпечує її інтереси. Хоча у поточних політичних процесах все виглядає прямо протилежним чином – ніби соціальний порядок нав'язує суспільству легітимізацію наявних соціальних інститутів, однак насправді, як показує досвід соціальних революцій (зокрема, й в Україні), таке нав'язування можливе лише до тієї міри, до якої на це є згода народу.

Ключові слова: соціальний порядок, динамічний соціальний порядок, радикальні зміни суспільства, легітимізація, влада.

Соціальний порядок щонайменше з часів Платона асоціювався з певним ідеальним станом, після досягнення якого будь-які зміни видавалися недоречними і шкідливими. Водночас, сучасні теорії соціального порядку все більшою мірою базуються на уявленні про соціальний порядок як результат постійного відновлення динамічної рівноваги. Особливо складним, а тому і особливо нагальним і важливим є завдання відновлення такої суспільної рівноваги і соціального порядку в умовах радикальних соціальних змін [16], яких, зокрема, зазнає останні десятиліття і українське суспільство.

Сучасне українське суспільство, яке переживає період інтенсивної соціально-політичної модернізації, об'єктивно потребує стійкої організації суспільного життя. Багато прогресивних починань в економіці, політиці, культурній сфері, які розгортається «в розширеному полі ідентифікаційних установок з полярними ознаками – від мирного співіснування до відкритої конфронтації»